

TRYGGHET: Randi og Rune Haaland skapte trygge rammer også rundt måltidene for Kathrine. I dag har Randi laget en av Kathrines favorittretter. – Typisk Randi, smiler Kathrine.

Fikk lov til å være et barn

Kathrine Dollst Kvinnsland (22) var 14 år da hun sa ordene som skulle endre livet hennes: Hun ville i fosterhjem. Der fikk hun endelig oppleve den barndommen hun var i ferd med å miste.

Tekst: MARIANNE SMEBY STRAND
Foto: MARIE VON KROGH

KATHRINE VAR ET BARN SOM tok vare på seg selv. Jevnaldrende opplevde hun som umodne og med helt andre bekymringer enn det hun selv hadde. Men de gangene hun var med andre hjem, så hun en stor forskjell fra sitt eget hjem.

– Når jeg var hos familier med trygghet, og ikke behøvde å være redd for at noen skulle begynne å krangle, slåss eller drikke, skjønte jeg etter hvert at det ikke stemte slik det var hjemme hos oss.

Det er mye Kathrine ikke husker.

– Men det jeg husker, er opplevelser som er vonde. Det var mye uro i familien. Fysisk og psykisk vold. Høylytte krangler. Og voksnes utfordringer som ble lagt på meg. Det gjorde at jeg var redd. Jeg gråt mye, forteller hun.

– Det var mange som sa til meg at jeg alltid så sint ut. Men jeg var jo ikke sint, jeg var redd. Utrygg. Alvorlig og bekymret. Jeg lærte tidlig å være selvstendig.

– De voksne hadde nok med seg selv. De klarte ikke å gi omsorg for meg.

Kathrine forsto selv at hun måtte bort. I dag, som 22-åring, er hun ikke i tvil om at avgjørelsen hun for åtte år siden tok i samarbeid med barnevernet, var riktig.

– Å flytte i fosterhjem er det beste som har skjedd meg.

I FIGGJO I SANDNES blir Kathrine møtt på gårdsplassen med gode klemmer. Det er hos Rune og Randi Haaland hun finner roen. Det var hit hun kom som 15-åring, og det er dette som er «hjemme». Duften av laks inspirert av indiske smaker møter oss i det vi åpner inngangsdøren. Randi har laget en av Kathrines favoritteretter til middag.

– Typisk Randi, smiler Kathrine. →

«Det var litt vanskelig å bo i et hjem der jeg plutselig kunne få være et barn. Med husregler og trygge rammer generelt.»

KATHRINE DOLLST KVINNSLAND

→ Hun har tatt seg fri fra hverdagen i Oslo og er hjemme for å jobbe i ro og mak med bacheloropp-gaven sin.

– Rune og Randi er helt fantastiske. De gir meg en enorm trykthet. Det er godt å sitte i stua, kjene på atmosfæren og tryktheten i huset. Jeg blir fortsatt helt satt ut av det av og til.

Kathrine blir blank i øynene. Tenker tilbake på alt som har skjedd etter at hun kom inn i familien Haaland. Husker forventningen og stemningen da hun besøkte dem første gang.

Randi som hadde laget mat, stemningen rundt bordet, og ungene til fosterbror Sindre som jublet da de skjønte at Kathrine skulle bo hos besteforeldrene vegg i vegg.

I dag bruker hun egen livserfaring til å hjelpe andre unge som sliter. Bare 17 år gammel startet hun UngHjelp, en ungdomsdrivet organisasjon som deler og utveksler erfaringer for å spre kunnskap om psykisk helse blant ungdom i Norge.

– Jeg ville utfordre foreldrene mot psykisk helse. Jeg ville normalisere det å slite psykisk og gi ungdom en mulighet som jeg ikke hadde, sier Kathrine.

DA KATHRINE FØRST KOM I fosterhjem som 15-åring, var det i seneste laget. Hun hadde flyttet rundt gjennom hele oppveksten og bodd både i inn- og utland. Det var mange som skjønte at noe ikke stemte i familien, men ingen som tok ansvar. Når heller ikke politi og barnevern på hjemmebesøk ga noen resultater, følte hun at ingen så og anerkjente det hun opplevde hjemme som et problem.

– Jeg følte meg intenst alene.

I barndomshjemmet begynte Kathrine tidlig å holde seg for seg selv. Låste seg inn på rommet, helst med musikk på øret, så slapp hun å høre kranglingen. 14 år gammel orket hun ikke mer.

– Jo eldre jeg ble, jo mer og mer innså jeg at dette ikke var normalt. Jeg ble deprimert, veldig lei meg. Jeg snakket med fastlegen, og hun tok meg veldig på alvor. Jeg stolte på henne. Da hun nevnte fosterhjem, syntes jeg at det var en veldig god idé.

Kvelden før hun skulle flytte, sov hun ikke. Ikke fordi hun var engstelig, snarere tvert imot.

– Jeg ville vekke. Det var en lett avgjørelse. Jeg grudde meg ikke i det hele tatt.

HUN GLEDET SEG, pakket hele natten. Var forventningsfull til det som ventet. For det var ikke et tilfeldig fosterhjem hun skulle i.

Sindre Haaland (37) var Kathrines lærer på ungdomsskolen – og den direkte årsaken til at hun endte i fosterhjem hos familien med samme etternavn.

– Sindre var den eneste voksenpersonen utenom legen som turte å spørre hvordan jeg hadde det. Han orket å sitte og høre på når jeg gråt. Det er mange som ikke ser fordi de ikke orker å se. Sindre orket, og det sier mye om ham, sier Kathrine.

Sindre husker godt situasjonen.

– Jeg så jo at hun slet mye. Vi hadde en del samtaler om hvordan hun hadde det. Hun ble veldig sresset av å skulle prestere på skolen, i tillegg til situasjonen hun hadde hjemme, forklarer Sindre.

Som lærer bidro han med å tilrettelegge så presess skulle bli litt mindre. I slike situasjoner er det

å droppe lekser eller vurderinger i en periode fullt ut mulig, understreker han.

– De er ikke så mye som skal til for at ungdommen føler at de blir sett. Og i det store bildet betyr en samfunnsfagprøve i niendeklasse ingenting.

DA SINDRE HØRTE AT KATHRINE skulle i fosterhjem, visste han godt at ventetiden kunne være lang. Så fikk han etter hvert høre at de slet med å finne et hjem til henne, og at søket derfor ble utvidet til andre deler av landet.

– Da så jeg at du plagdes veldig. Det var vondt å se på, sier han i dag.

At Sindre spurte sine egne foreldre om det var mulig å åpne hjemmet for en av elevene hans, ble både riktig og viktig. Han hadde snappet opp at foreldrene en gang hadde nevnt at de gjerne kunne tenke seg å være fosterhjem. Så da han foreslo det for Rune og Randi, var de positive, og det ble foregang i saken.

Kathrine ble paff, men glad da hun hørte hva læreren hadde foreslått. At skolens kuleste lærer skulle bli hennes fosterbror, var stas. Selv bodde han vegg i vegg med sine foreldre.

– Det var kult. Jeg følte meg anerkjent. Sett. Og følte at det måtte være noe bra med meg siden han gjorde det, sier Kathrine i dag.

Randi og Rune Haaland trengte ikke lang betenkningstid før de åpnet hjemmet for Kathrine.

– Situasjonen passet. Sindre beskrev Kathrine som en flott jente, smiler Randi (60).

Selv er hun helsesøster, mens ektefellen er rektor på en videregående skole. Med tre egne barn ute av redet, var det hyggelig å få en ungdom i hus.

TO DAGER FØR det nye familiemedlemmet skulle flytte inn, fikk Randi seg en overraskelse. Hun ler godt når hun minnes telefonsamtalen fra saksbehandleren i barnevernet som ringte og spurte om det var greit at Kathrine hadde med seg en hund og to rotter på flyttelasset.

Det var hjerterom for firbeinte også. Og det ble liv i huset.

– Det var spennende og kjekt. Kathrine drev med dans og ga oss nye impulser. Det ble artig også for oss, minnes Randi.

– Det er alltid gildt å få Kathrine på besøk, sier fosterfar Rune (61).

– Hun er en del av familien. Det gikk ganske fort, det.

Noen utfordringer var det selvsagt, men det skulle nå bare mangle, mener Randi. Til å begynne med holdt Kathrine seg mye på rommet sitt. Hun var vant til å klare seg selv og hadde ingen rutiner for å forhandle hvor hun var eller når hun kom hjem. Hverdagen måtte gå seg litt til.

– Kathrine var utrolig reflektert. Jeg ble veldig imponert over en 15-åring som var så moden. Men hun hadde jo klart seg selv i så mange år, så det var litt uvant for henne, minnes Randi.

– Likevel var vi ikke strikse og strenge. Hun fikk frihet under ansvar, og vi viste henne tillit, slik vi hadde gjort med våre egne barn. Det ble ikke de store konfrontasjonene, men vi snakket mye om det. Og så hadde vi samtaler med barnevernet og tok ting etter hvert som de kom. →

LÆRER OG BROR: Ungdomsskolelærer Sindre Haaland fikk sine barn også hennes fosterbror

ETTERMIDDAGSKAFFE: Kaffe og kake i vårsol i utestuen. Eivind

egne foreldre til å åpne hjemmet sitt for Kathrine. Med ett var

TØRRE Å SE: Gjennom organisasjonen UngHjelp vil Kathrine at flere skal tørre å se barn og unge som ikke har det bra.

(4) synes det er stas når Kathrine kommer hjem til Figgjo.

GODE KLEMMER: I Figgjo i Sandnes blir Kathrine møtt på gårdsplassen med gode klemmer av fostermor Randi. Det er dette som er «hjemme».

«Min oppvekst har gjort meg til den jeg er i dag. Det er mange vonde minner, men jeg har valgt å fokusere på det positive i disse erfaringene.»

KATHRINE DOLLST KVINNSLAND, FOSTERHJEMSBARN

→ Overgangen var stor også for Kathrine. Hun var redd for å gjøre noe galt, redd for at Rune og Randi skulle ombestemme seg.

– Det var litt vanskelig å bo i et hjem der jeg plutselig kunne få være et barn. Med husregler og trygge rammer generelt. Jeg ble sett som den jenta jeg var, men det var vanskelig å være et barn når jeg aldri hadde hatt mulighet til det før.

Eksempelen er mange, småting i hverdagen som viste at fosterforeldrene brydde seg om henne. Som den gangen hun etter en løpetur i fjellet ikke kom hjem før det ble mørkt, og fosterforeldrene satte i gang en leteaksjon. At noen faktisk registrerte at hun ikke kom hjem, og attpåtil ble redd for henne, var uvant. Men du verden, så hyggelig. I ettertid ser hun at hun ble litt snill pike.

– Fordi jeg var i den alderen der jeg egentlig hadde lyst til å gjøre opprør.

HUN BLE BOENDE hos familien Haaland nesten helt frem til hun var 18. Da ønsket hun å stå på egne ben og flyttet i kollektiv med hjelp fra barnevernet. I dag utdanner hun seg til å bli lærer i Oslo. Fosterbror Sindre har vært en stor inspirator.

– Sindre er en av mine mange lærere som jeg føler har bidratt til mye positivt i livet mitt. Lærerne mine ble trygge personer og viktige for meg. En sann trygg person vil jeg også være. Jeg vil se og anerkjenne mine elever som det de er. Gi dem mestringsfølelse, hjelp til å få ut sitt potensial.

– Kathrine kommer til å bli en god lærer. Hun er veldig konstruktiv og veldig flink til å se dem rundt seg, mener Sindre.

Kathrine vil være en lærer som orker å ta innover seg utfordringene de unge sliter med. At hun vil bli gymlærer, er ikke tilfeldig, selv om både hun og Sindre flirer litt av det faktum at hun hatet gym da hun gikk på grunnskolen. Men fysisk aktivitet har gitt henne gode opplevelser, og det er viktig for barn og unge som sliter, å ha en slik arena, mener 22-åringen.

– Jeg ønsker mindre vekt på prestasjon og mer vekt på bevegelsesglede og mestring. Bort med et ensidig fokus på idrett og mer variasjon inn, sier hun.

Selv begynte Kathrine å danse som 12-åring.

– Det ble en bekymringsfri sone for meg. Livet ble fylt med litt mening og glede. Jeg fikk ganske god selvfølelse og selvtilitt når jeg drev med dans.

Mange som sliter hjemme, kan også få problemer med å følge med på skolen. Slik var det ikke for Kathrine.

– Jeg gledet meg alltid til skolen. Det var en trygg arena for meg. Et sted der de så meg, anerkjente meg og roste meg. At jeg også var skoleflink, ga meg selvtilitt.

Men det ble også en viktig del av hennes identitet, erkjenner hun. Etter hvert ble hun litt flinkere til å gi blaffen. Eller som lærer Sindre skrev i minnebogen da hun gikk ut av tiende klasse: Han var så stolt av henne og den hun var blitt, ikke bare av de gode karakterene hennes.

KATHRINE MØTER STADIG FORDOMMER om fosterhjem. Fra et overraskende «du har jo klart deg så bra» til et spørrende «du er jo helt normal».

Kathrine bærer ingen nag til sin biologiske familie i dag. Hun har særlig en fin kontakt med sin mor.

REDDET LIVET: – Det er mange av de gode historiene om fosterhjem som ikke kommer frem. Fosterhjem fremstilles så ille, men jeg tenker at det reddet livet mitt.

– Min mor er stolt av meg og vil mitt beste. Men hun har sine egne utfordringer, og da er det vanskelig å være mor i tillegg, sier Kathrine.

– Min oppvekst har gjort meg til den jeg er i dag. Det er mange vonde minner, men jeg har valgt å fokusere på det positive i disse erfaringene. Det har gitt meg en helt annen forståelse. Og det er egne erfaringer som gjør at jeg kan hjelpe andre.

Hun er fortsatt engasjert i UngHjelp. Målet er å bryte tabuer og fordommer, men også at flere skal tørre å se barn og unge som ikke har det bra. Hun

holder foredrag for skoler, helsevesen og bedrifter om UngHjelp og sin egen historie. Men mest av alt handler foredragene hennes om hvordan takle livets vanskeligheter.

– Jeg sier at det å vokse opp med omsorgssvikt, det var kjipt. Men det er min historie. Vi har alle ulik bakgrunn og bagasje. Å være fosterbarn er ikke noe færlig, det er helt normalt. Det er ikke noe feil med meg. ■

vghelg@vgg.no